

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

РІВНЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»

Кафедра економіки, обліку та фінансів

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Рівненського інституту
Університету «Україна»

_____ Т. О. Макух
« ____ » _____ 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БК 2.7. Фінансовий ринок

освітня програма: «Економіка»

освітнього рівня: бакалавр

галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність: 051 Економіка

Обсяг, кредитів: 150/5

Форма підсумкового контролю: залік

Рівне 2024

Робоча програма «Фінансовий ринок» для студентів за галуззю знань: 05
«Соціальні та поведінкові науки», спеціальністю: 051 Економіка.

«__» _____ 2024 року. 34 с.

Розробник: доцент кафедри економіки, обліку та фінансів, к.е.н. Ушакова О. А.

Викладач: доцент кафедри економіки, обліку та фінансів, к.е.н. Ушакова О. А.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри
економіки, обліку та фінансів

Протокол від «__» _____ 2024 року № __

Завідувач кафедри _____ /Тамара МАКУХ/

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Економіка», 2024 рік.

«__» _____ 2024 року

Гарант освітньої програми:

_____/_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2024/2025	2025/2026	2026/2027	2027/2028
Дата засідання кафедри / циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу
<https://vo.uu.edu.ua/course/index.php?categoryid=281> за адресою:
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=16207>

Робочу програму перевірено _____ 2024 року

Директором Рівненського інституту

_____/Макух Т. О./

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь/освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 5	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Вид дисципліни Вибіркова компонента	
	Спеціальність 051 Економіка	Цикл підготовки Професійний	
Модулів – 2	Спеціалізація -	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>публікація наукових тез або статті у фаховому науковому виданні за темою, узгодженою з науковим керівником – викладачем навчальної дисципліни</u>	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u>	Семестр	
Загальний обсяг годин – 150		6-й	6-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7	Освітній ступінь/ освітній рівень: <u>бакалавр</u>	30 год.	6 год.
		Практичні/семінарські	
		22 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		98 год.	140 год.
		Індивідуальні завдання: -	
	Вид семестрового контролю: залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 53%/47%

для заочної форми навчання – 7%/93%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Фінансовий ринок» є формування системи знань з теоретичних і практичних аспектів управління фінансами за допомогою посередників на фінансовому ринку.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий ринок» є:

- з'ясування сутності фінансового ринку;
- вивчення методів і основних механізмів функціонування ринків, зокрема грошового, капіталів, фінансових послуг.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен:

знати:

- роль фінансового ринку в економіці;
- значення фінансової політики держави і складові фінансового механізму;
- сутність і функції грошового ринку;
- сутність і функції валютного ринку;
- сутність і функції ринку капіталів;
- сутність, класи і види цінних паперів;
- економіко-правову природу цінних паперів;
- сутність і функції ринку похідних фінансових інструментів;
- сутність і функції фондової біржі та види фондових операцій;
- особливості функціонування міжнародного фінансового ринку.

вміти:

- приймати оптимальні фінансові рішення, що забезпечують зростання прибутку і капіталу, стабілізують фінансовий ринок, зміцнюють фінансовий стан його учасників;
- проводити порівняльний аналіз цінних паперів за окремими класами і видами, визначати їх переваги і недоліки.

Рядок навчальної дисципліни в Матриці відповідності загальних компетентностей компонентам освітньої програми «Економіка»

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ЗК 9	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 12	ЗК 13
ВК 2.7.	+	+	+	+				+			+		+

Рядок навчальної дисципліни в Матриці відповідності спеціальних (фахових, предметних) компетентностей компонентам освітньої програми «Економіка»

	ФК 1	ФК 2	ФК 3	ФК 4	ФК 5	ФК 6	ФК 7	ФК 8	ФК 9	ФК 10	ФК 11	ФК 12	ФК 13	ФК 14
ВК 2.7.		+				+					+	+		+

Рядок навчальної дисципліни в Матриці забезпечення результатів навчання (РН) відповідними компонентами освітньої програми «Економіка»

	РН 1	РН 2	РН 3	РН 4	РН 5	РН 6	РН 7	РН 8	РН 9	РН 10	РН 11	РН 12	РН 13	РН 14	РН 15	РН 16	РН 17	РН 18	РН 19	РН 20	РН 21	РН 22	РН 23	РН 24
ВК 2.7.	+			+	+	+		+		+		+			+						+		+	

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Прикладна підготовка майбутніх фахівців з економіки посідає особливе місце в системі освіти. Володіння економічними прийомами і методами створює підґрунтя для розвитку економічного мислення фахівців, набуття ними здатності сприймати економічні процеси і явища, що відбуваються в національному і світовому господарстві, у всій їх багатогранності.

Фінансовий ринок – це сукупність економічних відносин, пов'язаних з розподілом фінансових ресурсів, купівлею-продажем тимчасово вільних коштів і цінних паперів. Гроші чинять потужний перманентний вплив на стан кон'юнктури і перебіг економічного циклу. Сучасна економіка не може обійтись без кредиту і банків. Гроші опосередковують рух величезних мас товарів і капіталу, стимулюючи розвиток виробництва та економічний прогрес суспільства загалом. Отже, домінуюча і визначальна роль грошей в економіці стає причиною того, що сфера фінансового ринку керує економічною активністю суспільства.

У результаті вивчення курсу «Фінансовий ринок» здобувачі освіти оволодівають навичками професійного використання понятійно-категоріального апарату навчальної дисципліни, самостійного творчого мислення для розуміння й аналізу сутності економічних відносин і фінансових суперечностей на фінансовому ринку, їх впливу на фінансовий стан учасників.

Зміст навчальної програми передбачає методичне забезпечення всіх форм роботи здобувачів освіти: вивчення теоретичного матеріалу на лекціях, аудиторні і позааудиторні практичні/семінарські заняття із застосуванням активних методів навчання і сучасних інформаційних систем і технологій, самостійна, а також індивідуальна робота здобувачів освіти. При викладанні навчальної дисципліни використовується системний підхід, активні методи навчання, автоматизовані навчальні системи, модульно-рейтингова система контролю навчання здобувачів освіти.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Фінансовий ринок: роль, фінансовий механізм, ланки, цінні папери

Тема 1. Роль фінансового ринку в економіці

Поняття фінансового ринку та його структура. Суб'єкти фінансового ринку. Характеристика об'єктів фінансового ринку.

Тема 2. Фінансова політика держави та фінансовий механізм

Поняття та типи фінансової політики. Характеристика сучасної фінансової політики України. Фінансовий механізм. Управління фінансами в умовах ринкової економіки.

Тема 3. Грошовий ринок

Зміст та структура грошового ринку. Об'єкти та суб'єкти грошового ринку. Характеристика облікового ринку та його особливості. Характеристика міжбанківського ринку. Операції на міжбанківському ринку.

Тема 4. Валютний ринок

Поняття та структура валютного ринку. Валютні операції. Валютне регулювання та курсова політика центрального банку. Особливості валютного регулювання та курсової політики НБУ.

Тема 5. Ринок капіталів

Структура ринку капіталів. Суть та функції кредиту. Банки як основні учасники ринку капіталів.

Тема 6. Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку та їх економіко-правова природа

Місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку. Цінні папери, їх види та характеристика. Функції та роль цінних паперів в економіці. Характеристика учасників ринку цінних паперів. Особливості в Україні. Інструменти фондового ринку. Ринок облігацій. Ринок акцій. Проблеми вексельного обігу в Україні. Приватизаційні цінні папери. Банківські цінні папери.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Фінансовий ринок: деривативи, фондова біржа, фінансові послуги

Тема 7. Ринок похідних фінансових інструментів

Економічна сутність похідних фінансових інструментів та їх класифікація. Історія розвитку ринку строкових угод. Характеристика основних похідних фінансових інструментів. Переваги та недоліки форвардних контрактів. Поняття та історія розвитку ринку ф'ючерсних угод. Поняття та види опціонних контрактів. Своп-контракти.

Тема 8. Фондова біржа та фондові операції

Основи організації біржової торгівлі в країнах з розвинутими ринковими відносинами. Біржовий ринок України. Позабіржовий ринок цінних паперів. Фондові індекси. Рейтинг фондового ринку.

Тема 9. Міжнародний фінансовий ринок

Основи функціонування міжнародного фінансового ринку. Учасники міжнародного фінансового ринку. Еволюція євроринків. Фінансові інструменти міжнародного фінансового ринку. Міжнародні та регіональні фінансові установи. Вплив діяльності міжнародних фінансових інститутів на економічний розвиток України.

Тема 10. Суть і зміст ринку фінансових послуг

Особливості послуг на фінансовому ринку. Фінансовий ринок як сфера надання фінансових послуг. Загальне поняття фінансового посередництва. Банківська діяльність у сфері надання фінансових послуг. Небанківські фінансово-кредитні інститути як фінансові посередники. Фінансове посередництво у вигляді контрактних фінансових інститутів.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Змістовий модуль 1. Фінансовий ринок: роль, фінансовий механізм, ланки, цінні папери															
Тема 1. Роль фінансового ринку в економіці	16	6	-	-	-	-	10	16	2	-	-	-	-	14	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 2. Фінансова політика держави та фінансовий механізм	14	2	-	2	-	-	10	14	-	-	-	-	-	14	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 3. Грошовий ринок	14	2	-	2	-	-	10	14	-	-	-	-	-	14	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 4. Валютний ринок	14	2	-	2	-	-	10	14	-	-	-	-	-	14	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 5. Ринок капіталів	14	2	-	2	-	-	10	16	2	-	-	-	-	14	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 6. Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку та їх економіко-правова природа	18	4	-	4	-	-	10	16	-	-	2	-	-	14	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Разом за змістовим модулем 1	90	18	-	12	-	-	60	90	4	-	2	-	-	84	-
Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок: деривативи, фондова біржа, фінансові послуги															
Тема 7. Ринок похідних фінансових інструментів	16	4	-	2	-	-	10	14	-	-	-	-	-	14	АР: опит-ня СР: експрес-тестування

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Тема 8. Фондова біржа	14	2	-	2	-	-	10	14	-	-	-	-	-	14	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 9. Міжнародний фінансовий ринок	14	2	-	2	-	-	10	14	-	-	-	-	-	14	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 10. Суть і зміст ринку фінансових послуг	16	4	-	4	-	-	8	18	2	-	2	-	-	14	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Разом за змістовим модулем 2	60	12	-	10	-	-	38	60	2	-	2	-	-	56	-
Разом за рік	150	30	-	22	-	-	98	150	6	-	4	-	-	140	-

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Фінансовий ринок»

Разом: 150 год., лекції – 30 год., практичні/семінарські заняття – 22 год., самостійна робота – 98 год.

Змістовий модуль 1. Фінансовий ринок: роль, фінансовий механізм, ланки, цінні папери						
Теми лекцій	Тема 1. Роль фінансового ринку в економіці	Тема 2. Фінансова політика держави та фінансовий механізм	Тема 3. Грошовий ринок	Тема 4. Валютний ринок	Тема 5. Ринок капіталів	Тема 6. Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку та їх економіко-правова природа
Самостійна робота	10 балів					
Види поточного контролю	Модульний контроль (5 балів)					

Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок: деривативи, фондова біржа, фінансові послуги				
Теми лекцій	Тема 7. Ринок похідних фінансових інструментів	Тема 8. Фондова біржа	Тема 9. Міжнародний фінансовий ринок	Тема 10. Суть і зміст ринку фінансових послуг
Самостійна робота	10 балів			
Види поточного контролю	Модульний контроль (5 балів)			
Підсумковий контроль	Залік (30 балів)			

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми практичних/семінарських занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Фінансовий ринок: роль, фінансовий механізм, ланки, цінні папери		
1.	Роль фінансового ринку в економіці. Фінансова політика держави та фінансовий механізм.	2
2.	Грошовий ринок.	2
3.	Валютний ринок.	2
4.	Ринок капіталів.	2
5.	Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку та їх економіко-правова природа.	2
6.	Модульна контрольна робота № 1	2
Усього		12
Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок: деривативи, фондова біржа, фінансові послуги		
7.	Ринок похідних фінансових інструментів.	2
8.	Фондова біржа.	2
9.	Міжнародний фінансовий ринок.	2
10.	Суть і зміст ринку фінансових послуг.	2
11.	Модульна контрольна робота № 2.	2
Усього		10
Разом за рік		22

4.3.2. Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	2	3	4
1.	Напрями державного законодавчого регулювання фінансового ринку.	6	8
2.	Фінансовий ринок як сфера надання фінансових послуг та їх особливості.	6	8
3.	Загальне поняття фінансового посередництва.	6	8
4.	Організація та особливості функціонування депозитного ринку.	6	8
5.	Операції з інструментами грошового ринку.	6	8
6.	Державні фінансові інструменти на грошовому ринку.	6	8
7.	Конверсійні операції на валютному ринку.	6	8
8.	Операції на форвардному ринку.	6	8
9.	Методи і принципи фінансування капітальних вкладень банками.	6	8
10.	Корпоративні облігації.	6	8
11.	Емісійна діяльність держави на фондовому ринку.	6	8
12.	Державні облігації.	6	8
13.	Казначейські цінні папери.	6	8
14.	Муніципальні цінні папери.	5	9
15.	Курсова вартість цінних паперів.	5	9
16.	Фінансовий ризик та його види (кредитний, валютний, відсотковий, втраченої вигоди, бізнес-ризик, інвестиційний, портфельний, економічний).	5	9
17.	Хеджування, диверсифікація, лімітування ризику.	5	9
Всього		98	140

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Форми контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Фінансовий ринок: роль, фінансовий механізм, ланки, цінні папери			
Роль фінансового ринку в економіці	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	I
Фінансова політика держави та фінансовий механізм	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	II
Грошовий ринок	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	III
Валютний ринок	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	IV
Ринок капіталів	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	1	V
Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку та їх економіко-правова природа	Індивід. контроль на консультаціях, груп. і фронт. контроль на лекц. і практ./семін. заняттях	1	VI-VII
Всього: 60 год.	Всього: 10 балів		
Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок: деривативи, фондова біржа, фінансові послуги			
Ринок похідних фінансових інструментів	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	3	VIII-IX
Фондова біржа	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	3	X-XI
Міжнародний фінансовий ринок	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	XII- XIII
Суть і зміст ринку фінансових послуг	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	XIV-XV
Всього: 38 год.	Всього: 10 балів		
Разом за рік: 90 год.	Разом за рік: 20 балів		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. *За джерелом інформації:*

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації:* індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення:* репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю:* під керівництвом викладача; самостійна робота із книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, лекції-дискусії, робота в малих групах, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, банки візуального супроводу.

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу.

Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості:

вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою.

Вона складається з 2-х модулів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних/семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних/семінарських заняттях.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
1	2	3	4	5	6
I. Обов'язкові					
1.1. Відвідування лекцій	0,5	9	4,5	6	3
1.2. Відвідування практичних занять	1	6	6	5	5
1.3. Робота на практичному занятті	2	5	10	4	8
1.4. Виконання завдань для самостійної роботи	2	6	12	4	8
1.5. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5
Разом	10,5	27	37,5	20	29
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 60					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	1	1	1	-	-
1	2	3	4	5	6
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	1	-	-	1	1
2.3. Складання ділової гри з конкретнимприкладним матеріалом з будь-якої теми курсу	1	1	1	-	-
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	1	-	-	1	1
2.5. Участь у науковій студентській конференції	1	1	1	-	-
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	1	-	-	1	1
Разом	6	3	3	3	3
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 70					

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних/семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;

- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання – національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	відмінно	5	зараховано	A	відмінно
82 – 89	добре	4		B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4		C	добре
64 – 74	задовільно	3		D	задовільно
60 – 63	задовільно	3		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.4. Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36-40 та більше	відмінно	5	A	відмінно/зараховано
30-35	добре	4	BC	добре/зараховано
24-29	задовільно	3	DE	задовільно/зараховано
14-23	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання/незараховано
1-13		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни/незараховано

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	відмінно	5	зараховано	A	відмінно
82 – 89	добре	4		B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4		C	добре
64 – 74	задовільно	3		D	задовільно
60 – 63	задовільно	3		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	30	100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

6.7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття фінансового ринку та його структура.
2. Суб'єкти фінансового ринку.
3. Характеристика об'єктів фінансового ринку.
4. Поняття та типи фінансової політики.
5. Характеристика сучасної фінансової політики України.
6. Фінансовий механізм.
7. Управління фінансами в умовах ринкової економіки.
8. Зміст та структура грошового ринку.
9. Об'єкти та суб'єкти грошового ринку.
10. Характеристика облікового ринку та його особливості.
11. Характеристика міжбанківського ринку.
12. Операції на міжбанківському ринку.
13. Поняття та структура валютного ринку.
14. Валютні операції.
15. Валютне регулювання та курсова політика центрального банку.
16. Особливості валютного регулювання та курсової політики НБУ.
17. Структура ринку капіталів.
18. Суть та функції кредиту.
19. Банки, як основні учасники ринку капіталів.

20. Місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку.
21. Цінні папери, їх види та характеристика.
22. Функції та роль цінних паперів в економіці.
23. Характеристика учасників ринку цінних паперів.
24. Інструменти фондового ринку.
25. Ринок облігацій.
26. Ринок акцій.
27. Проблеми вексельного обігу в Україні.
28. Приватизаційні цінні папери.
29. Банківські цінні папери.
30. Економічна сутність похідних фінансових інструментів та їх класифікація.
31. Історія розвитку ринку строкових угод.
32. Характеристика основних похідних фінансових інструментів.
33. Переваги та недоліки форвардних контрактів.
34. Поняття та історія розвитку ринку ф'ючерсних угод.
35. Поняття та види опціонних контрактів.
36. Своп-контракти.
37. Основи організації біржової торгівлі в країнах з розвинутими ринковими відносинами.
38. Біржовий ринок України.
39. Позабіржовий ринок цінних паперів.
40. Фондові індекси.
41. Рейтинг фондового ринку.
42. Основи функціонування міжнародного фінансового ринку.
43. Учасники міжнародного фінансового ринку.
44. Фінансові інструменти міжнародного фінансового ринку.
45. Міжнародні та регіональні фінансові установи.
46. Поняття та типи фінансової політики.
47. Фінансовий механізм.
48. Небанківські фінансово-кредитні інститути як фінансові посередники.
49. Інвестиційні компанії та інвестиційні фонди.
50. Факторинг.
51. Лізинг.
52. Банки як посередники на фінансовому ринку.
53. Корпоративні облігації.
54. Емісійна діяльність держави на фондовому ринку.
55. Державні облігації.
56. Казначейські цінні папери.
57. Муніципальні цінні папери.
58. Курсова вартість цінних паперів.
59. Фінансовий ризик та його види (кредитний, валютний, відсотковий, втраченої вигоди, бізнес-ризик, інвестиційний, портфельний, економічний).
60. Хеджування, диверсифікація, лімітування ризику.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчально-методичне забезпечення курсу розміщене на платформі Moodle: **Фінанси, гроші та кредит:**
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=16207>

7.1. Глосарій (термінологічний словник)

Активні операції банків – операції, що пов'язані з розміщенням банком власних та залучених коштів для одержання доходу і забезпечення своєї ліквідності.

Акція – іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства (АТ), включаючи право на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів і право на отримання частини майна у разі ліквідації АТ, право на управління АТ, а також немайнові права, передбачені законодавством.

Ануїтет – рівномірні грошові потоки, що регулярно надходять (платежі за заставними, преміальні страхові внески, виплати за облігаціями, орендні платежі тощо).

Анулювання державного боргу – спосіб управління державним боргом, який здійснюється у випадку повної відмови держави від сплати боргу.

Базельський комітет – Міжнародний комітет з банківського нагляду, найавторитетніша організація у світі щодо визначення політики в галузі банківського регулювання та нагляду.

Банк – юридична особа, яка на підставі ліцензії НБУ здійснює діяльність щодо залучення вкладів від фізичних та юридичних осіб, ведення рахунків і надання кредитів на власних умовах.

Банківська корпорація – юридична особа (банк), засновниками та акціонерами якої можуть бути виключно банки; створюється з метою концентрації капіталів банків.

Банківська холдингова група – банківське об'єднання, до складу якого входять виключно банки; материнському банку банківської холдингової групи має належати не менше 50% акціонерного (пайового) капіталу.

Банківський акцепт – форма короткострокового банківського фінансування, при якому банк бере на себе відповідальність за своєчасну оплату переказного векселя, якщо у векселедавця будуть труднощі.

Банківський вексель – засвідчує право його власника одержати і сплатити при настанні обумовленого терміну визначену суму грошей особі, яка дала гроші в кредит банку.

Банківський відсоток – узагальнена назва відсотків за операціями банків.

Банківський кредит – кошти, які надаються банком у позику юридичній або фізичній особі на визначений термін для цільового використання та під процент.

Банківський нагляд – моніторинг процесів у банківській системі на різних стадіях функціонування банків, а також застосування до банків певних коригуючих заходів з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників.

Безризикова процентна ставка – номінальна процентна ставка за короткостроковими державними цінними паперами, яка є сумою двох складників – реальної процентної ставки та поправки на інфляцію.

Біржовий (організований) ринок – форма упорядкованого, регулярно функціонуючого ринку для укладання різноманітних угод з цінними паперами і отримання прибутку.

Біржові (фондові) індекси – середні або середньозважені показники курсів цінних паперів, як правило акцій, що дають уяву про стан і динаміку фондового ринку.

Благодійництво – добровільна безкорислива пожертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги, формами якого є меценатство і спонсорство.

Валюта – грошова одиниця, що використовується для виміру величини вартості товару.

Валютний арбітраж – одночасна купівля та продаж іноземної валюти на різних ринках з метою отримання прибутку, який виникає як різниця в курсах.

Валютний демпінг – знецінювання національної валюти з метою масового експорту товарів за цінами, нижчими за світові.

Валютна інтервенція – пряме втручання центрального банку в діяльність валютного ринку з метою впливу на курс національної валюти шляхом купівлі-продажу іноземної валюти.

Валютний коридор – можливе мінімальне та максимальне відхилення офіційного курсу національної грошової одиниці щодо іноземних валют.

Валютний курс – співвідношення між грошовими одиницями двох країн, яке використовується для обміну валют при здійсненні економічних операцій.

Валютні обмеження – система нормативних правил, які спрямовані на обмеження операцій з іноземною та національною валютою, золотом та іншими валютними коштами на ринку і передбачають обов'язкову їх здачу казначейству.

Валютне регулювання – діяльність держави, спрямована на регламентування міжнародних розрахунків і порядок здійснення операцій з валютними цінностями.

Валютний ринок – сукупність економічних та організаційних форм, що пов'язані з купівлею або продажем іноземних валют і платіжних документів у іноземних валютах.

Валютний опціон – право покупця купити і зобов'язання продавця продати певну кількість однієї валюти в обмін на іншу за фіксованим курсом на заздалегідь узгоджену дату або протягом узгодженого періоду.

Варант – свідоцтво, що видається разом з цінним папером і дає право на додаткові пільги його власнику при придбанні акцій чи боргових цінних паперів.

Венчурні фонди – спеціалізовані фінансові інститути, що мають найдорожчі інвестиції і створені для роботи в зоні найбільшого ризику.

Відстрочка погашення – спосіб управління державним боргом, який використовується в тому разі, коли держава не може вчасно погасити боргові зобов'язання.

Вільно конвертована валюта – валюта, що вільно обмінюється на валюти інших країн і застосовується у всіх видах міжнародного обігу.

Вільно плаваючий курс – співвідношення між національною грошовою одиницею та валютами інших країн, яке складається залежно від попиту і пропозиції валют на валютному ринку країн.

Вторинний ринок цінних паперів – сукупність правовідносин, пов'язаних з обігом цінних паперів.

Гарантія – письмове зобов'язання 3-ї особи погашати борг у разі відмови позичальника.

Гарантований кредит – кредит, при якому комерційний банк бере на себе зобов'язання надати кредит клієнтові при першій його вимозі.

Грошові сурогати – документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, виготовлені для здійснення платежів у господарському обороті.

Грошовий агрегат – будь-яке сполучення із кількох ліквідних активів, що є альтернативними вимірниками грошової маси.

Грошовий ринок – частина ринку позикових капіталів, де здійснюються переважно короткострокові депозитно-позикові операції, що обслуговують рух оборотного капіталу фірм, короткострокових ресурсів банків, установ, держави і приватних осіб.

Державний борг – сума, отримана від емісії державних боргових зобов'язань чи кредитів, наданих іноземними кредиторами, а також проценти, які необхідно сплатити кредиторам за користування коштами.

Державний кредит – ланка державних фінансів, що тісно пов'язана з бюджетним дефіцитом і виступає джерелом його покриття.

Депозитарна розписка – похідний цінний папір, що засвідчує право власності інвестора-резидента на певну кількість цінних паперів іноземного емітента, загальний обсяг емісії яких обліковується в іноземній валюті.

Депозит: 1) цінні папери, що надаються кредитним установам на зберігання; 2) гроші або цінні папери, внесені до банку підприємствами і громадянами на зберігання.

Депозитарій – юридична особа, професійний учасник ринку цінних паперів, який спеціалізується виключно на веденні депозитарної діяльності та може здійснювати кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів.

Депозитний відсоток – норма доходу, яку виплачують банки своїм клієнтам за їхніми вкладками депозитами.

Депозитний сертифікат – письмове свідоцтво комерційного банку про депонування грошових коштів, яке свідчить про право вкладника на отримання депозиту (внеску).

Дефляція – стан економіки, що характеризується процесами стримування збільшення грошової маси в обігу шляхом вилучення з обігу частини платіжних засобів.

Диверсифікація – процес розподілу інвестованих коштів між різними об'єктами вкладення, які безпосередньо не пов'язані між собою.

Диверсифікація портфеля – процес збільшення кількості видів цінних паперів у портфелі, результатом чого є зменшення ризику портфеля без зменшення дохідності.

Дисконтна (облікова) політика – метод регулювання валютного курсу, пов'язаний з підвищенням або зниженням дисконтної ставки центрального емісійного банку з метою впливу на рух зарубіжних короткострокових капіталів.

Дисконтування – метод зведення майбутньої вартості коштів до їх вартості в поточному періоді (до реальної вартості грошей).

Емітент – юридична особа або орган виконавчої влади, що здійснює випуск цінних паперів і несе від свого імені зобов'язання перед їх власниками.

Євродолари – доларові депозити, розміщені за межами США.

Зберігач пенсійного фонду – банк, який проводить депозитарну діяльність зберігача цінних паперів.

Забезпеченість кредиту – принцип кредитування, що означає надання кредиту з одночасною передачею банку-кредитору певних прав на деякі активи позичальника.

Зберігачі – комерційні банки або торговці цінними паперами, які на підставі ліцензії зберігають їх на рахунках, обслуговують їх обіг та операції емітентів з цінних паперів.

Зовнішній борг – державний борг іноземним кредиторам як результат залучення коштів на міжнародному фінансовому ринку

Інвестори – громадяни та юридичні особи країни, а також іноземні громадяни, фірми, держави, які приймають рішення про вкладення особистих, позичених або залучених коштів в об'єкти інвестування.

Інститути спільного інвестування – організаційно-правова форма діяльності, пов'язана з об'єднанням (залученням) коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість.

Інфляційна премія: 1) компенсація для страхування ризику при втраті частини грошових коштів через знецінення грошової одиниці; 2) премія, яку інвестори додають до реального, вільного від ризиків, рівня доходу (норми прибутку).

Казначейство – міністерство фінансів або спеціальний державний фінансовий орган, до функцій якого входить управління державним боргом, емісія державних цінних паперів.

Казначейський вексель – короткострокове зобов'язання держави (терміном до 12 місяців), що засвідчує внесення їхнім власником коштів до бюджету і дає право на одержання фіксованого доходу протягом строку володіння цим папером.

Казначейське зобов'язання – борговий цінний папір, що емітується державою, розміщується виключно на добровільних засадах серед фізичних і юридичних осіб, надає право на отримання доходу.

Капітальний державний борг – загальна сума заборгованості та процентів, що мають бути сплачені державою.

Кліринг – визначення взаємних вимог та зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів.

Клірингова валюта – розрахункові валютні одиниці, які існують лише як розрахункові гроші у вигляді бухгалтерських записів банківських операцій за взаємними поставками товарів та надання послуг між країнами-учасницями клірингових розрахунків.

Комерційний вексель – боргове зобов'язання, в основі якого є лише гроші, видається позичальником під заставу товару.

Комерційний кредит – кредит, що надається фірмами виробниками товарів чи послуг своїм клієнтам і полягає у продажу товару або наданні послуг на умовах угоди, що передбачає відстрочення кінцевого розрахунку на визначений термін і під процент.

Компаундинг – метод підрахування прибутку в майбутньому за допомогою складних відсотків, кожний крок якого називається *компаундом* (нарахуванням).

Конверсія державного боргу – спосіб управління державним боргом, що визначає зміну дохідності позики в бік її зменшення.

Конвертованість – гарантована можливість грошової одиниці вільно обмінюватись на інші валюти.

Консалтинг – діяльність спеціальних компаній, що полягає в консультуванні продавців та покупців із широкого кола питань фінансового ринку.

Консолідація (об'єднання): 1) вкладання прибутку, отриманого від торгівлі спекулятивними акціями, у надійніші акції; 2) об'єднання, злиття двох або декількох фірм, компаній; 3) заміна національної валюти у валютних резервах країни міжнародними грошовими активами; спосіб управління державним боргом, що визначає передачу зобов'язань за раніше випущеними позиками на нову позику.

Контрактні фінансові інститути – фінансові посередники, які включають інститути спільного інвестування (ICI), пенсійні фонди, страхові компанії, ломбарди, фінансові компанії, позичково-ощадні асоціації, благодійні фонди.

Котирування – визначення офіційними державними органами курсів іноземних валют, цінних паперів, цін на біржові товари відповідно до законодавства і наявної практики.

Кооперативні банки – спеціальні кредитно-фінансові інститути, що утворюються товаровиробниками на приватних засадах для задоволення взаємних потреб у кредитах та інших банківських послугах.

Кредитна лінія – форма надання підприємству банківського кредиту без визначення конкретного терміну початку його застосування.

Кредитна спілка – фінансова установа, неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні, наданні фінансових послуг шляхом об'єднання грошових внесків.

Кредитний ринок – це механізм, за допомогою якого встановлюються взаємозв'язки між підприємствами і громадянами, що потребують грошових коштів або можуть їх надати (позичити) на певних умовах.

Купон – сурогатний цінний папір, що є відривною частиною цінного папера (найчастіше облігації), що дає право на одержання, у встановлені в ньому терміни, доходу і дивідендів за ним.

Лізинг – підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів; форма матеріально-технічного забезпечення з одночасним кредитуванням та орендою.

Ліквідність – властивість фінансових інструментів бути швидко проданими і перетвореними в гроші.

Лістинг – внесення цінних паперів до переліку цінних паперів, що котирується на фондовій біржі.

Ломбарди – кредитні установи, що створюються для надання населенню послуг по схову предметів домашнього вжитку і особистого користування, а також видачі позичок під заставу цих предметів.

Ломбардний кредит – надається НБУ комерційному банку під заставу державних цінних паперів, золотовалютних запасів та інших цінностей.

Лот – мінімальний стандартний обсяг біржового активу, який може бути куплений чи проданий на біржі.

Майбутня вартість грошей – сума, в яку перетворюються через певний період часу з урахуванням певної ставки процента інвестовані сьогодні кошти.

Маржа: 1) дохід, який одержують банки за рахунок різниці між ставкою позикового відсотка і депозитного; 2) різниця між цінами на товари; 3) сума, що виплачується покупцем під час використання брокерського кредиту для купівлі/продажу цінних паперів.

Маржа варіаційна – грошові кошти, що підлягають нарахуванню або списанню за кліринговим рахунком клієнта в разі відхилення ціни укладення угоди від котирувальної.

Маржа підтримуюча – мінімальний рівень, до якого може знизитись залишок коштів на рахунку інвестора в результаті небажаного руху цін.

Маржа початкова – початковий внесок клієнта в забезпечення виконання умов контракту, що є певною гарантією того, що клієнт має намір виконувати свої обов'язки.

Міжбанківський ринок – частина ринку позикових капіталів, де тимчасово вільні грошові ресурси розміщуються банками між собою у формі короткострокових міжбанківських депозитів на короткі терміни.

Нарощування – метод зведення реальної вартості коштів до їх вартості в майбутньому періоді; поетапне збільшення суми вкладу шляхом приєднання до первинного його розміру суми процента (процентних платежів).

Національна валютна система – форма організації економічних відносин країни, за допомогою яких здійснюються міжнародні розрахунки, утворюються та використовуються валютні кошти держави.

Національна депозитарна система – єдина функціональна система, що об'єднує учасників ринку, які займаються депозитарною діяльністю, а також забезпечують обіг бездокументарних цінних паперів в межах національного ринку.

Небанківські фінансово-кредитні інститути – фінансові посередники, представлені лізинговими, факторинговими компаніями, кредитними спілками, касами взаємодопомоги.

Недержавний пенсійний фонд – фонд, що створюється як неприбуткова організація, головною метою діяльності якого є накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами та здійсненням пенсійних виплат учасникам фонду.

Неконвертована (замкнена) валюта – національна валюта, яка функціонує тільки в межах однієї країни і не обмінюється на інші іноземні валюти.

Непряме (економічне) регулювання фінансового ринку – вплив на функціонування фінансового ринку через систему економічних важелів, застосування яких сприяє формуванню окремих умов зовнішнього середовища ринку.

Номінальна процентна ставка – відсоткова ставка, розрахована без урахування інфляції, виражає абсолютну плату за використання коштів і не відображає зміни купівельної спроможності.

Облігаційний відсоток – норма доходу, встановлена за цінними паперами.

Облігація – цінний папір, що підтверджує внесення її власником грошових коштів і засвідчує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цього цінного папера в передбачений у ньому строк з виплатою встановлених відсотків.

Обліковий відсоток – норма доходу, яку НБУ стягує із комерційних банків за позики, видані під заставу комерційних векселів.

Овердрафт – вид міжбанківського кредиту, що передбачає облік на відповідному рахунку суми дебетових (кредитових) залишків на кореспондентських рахунках банків на кінець операційного дня.

Овернайт – вид міжбанківського кредиту, який надається банкам на термін не більше одного операційного дня.

Опціон – строкова угода, яка може укладатися як на біржовому, так і на позабіржовому ринках, що засвідчує право його держателя купити, продати чи відмовитися від угоди стосовно цінних паперів (а також товарів, валюти) за обумовлену опціоном ціну і протягом терміну, що ним передбачено.

Опціон американський – угода, при якій право держателя може бути реалізовано будь-коли протягом опціонного строку.

Опціон біржовий – дериватив, згідно з яким на біржовому ринку одна сторона контракту має право, але не зобов'язання, купити (у разі call-опціону) чи продати (у разі put-опціону) фіксовану кількість відповідних базових активів за стандартизованими вимогами щодо характеристик базового активу за ціною, зафіксованою на момент укладення угоди.

Опціон відсоткових ставок – угода, яка дає право покупцеві на одержання кредиту за ставкою, що не перевищує фіксованої верхньої межі і право інвестувати кошти під ставку, не нижчу за встановлену нижню межу, протягом наперед визначеного періоду.

Опціон європейський – реалізується після настання строку виконання зобов'язань.

Опціон на продаж (опціон продавця) – європейський опціон пут (PUT options), який дає власнику (покупцю) опціону право на продаж через визначений час за наперед обумовленою ціною певного виду фінансового чи іншого активу.

Опціон на купівлю (опціон покупця) – європейський опціон кол (CALL options), який дає власнику право на купівлю через визначений час за наперед обумовленою ціною певного активу, який йому зобов'язаний продати продавець опціону.

Опціони "кеп", "флор", "колар" – синтетичні опціони, що дають змогу на позабіржовому ринку знизити ризики при фінансуванні та інвестуванні під плаваючу процентну ставку з різноманітними термінами дій – від кількох місяців до десятки років.

Опціон "кеп" (cap) – серія європейських опціонів PUT, які дають їх власнику право на отримання кредиту з попередньо встановленим максимальним рівнем процентної ставки "кеп" і є двосторонньою угодою, яка надає право покупцеві опціону на одержання компенсації в разі перевищення ринкової ставки за попередньо визначеною.

Опціон "колар" (collar) – угода, яка передбачає одночасну купівлю cap і продаж *floor* і застосовується з метою захисту позичальника в умовах плаваючих відсоткових ставок від їх підвищення за вартістю нижчою, ніж вартість звичайного cap.

Опціон "флор" (floor) – серія європейських опціонів CALL, які дають право їх власнику інвестувати грошові кошти під плаваючу ставку, не нижчу від визначеної в угоді мінімальної ставки "флор" і які надають право її покупцеві одержати компенсацію у разі зменшення ринкових ставок нижче за попередньо обумовлену відсоткову ставку.

Ордер (передплатний сертифікат) – сурогатний цінний папір, що випускається разом з основним папером і дає своїм власникам право купівлі (передплати) додаткових цінних паперів за певною ціною у певний час.

Ощадні банки – фінансові інститути, які залучають кошти інвесторів у вигляді депозитів та надають позики під заставу нерухомості.

Ощадні і кредитні асоціації – акціонерні товариства або взаємні фонди, основними джерелами фінансових ресурсів яких виступають різні види депозитів: ощадні, строкові та чекові, а основними активами є заставні, цінні папери.

Пасивні операції банку – операції, що забезпечують формування ресурсів банку, необхідних йому понад власний капітал для забезпечення нормальної діяльності, ліквідності та одержання запланованого доходу.

Пенсійні фонди – самостійна фінансово-банківська система, що не входить до складу державного бюджету України, формується за рахунок коштів, що відраховуються підприємствами і організаціями на заходи соціального страхування, страхових внесків громадян, а також коштів державного бюджету України.

Первинний ринок: 1) ринок цінних паперів, на якому емітент здійснює первинне розміщення фінансових активів; 2) сукупність правовідносин, пов'язаних з розміщенням цінних паперів.

Перша фондова торговельна система (ПФТС) – торгово-інформаційна система, що здійснює діяльність з організації торгівлі на позабіржовому ринку, володіє електронною торговельною мережею, яка дає учасникам можливість обміну пропозиціями купівлі та продажу цінних паперів.

Платність – принцип кредитування, що відображає продаж банком вільних грошових коштів на визначений період за певну плату.

Позиковий капітал – кошти, віддані в позику під певний відсоток за умови повернення.

Позиковий відсоток – норма доходу, яку стягує банк із позичальників за користування позиченими коштами.

Позичково-ощадні асоціації – кредитні товариства, створені для фінансування житлового будівництва, основою діяльності яких є надання іпотечних кредитів під житлове будівництво в містах і сільській місцевості, а також вклади в державні цінні папери.

Попит на гроші – платоспроможна потреба або сума грошей, яку покупці можуть і мають намір заплатити за необхідні для них товари та послуги.

Портфель цінних паперів – сукупність різних видів цінних паперів, які придбав інвестор з метою отримання доходу із урахуванням допустимих рівнів ризику.

Похідні цінні папери (деривативи) – інструменти, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з купівлею-продажем фінансових чи матеріальних активів.

Превентивні заходи регулювання банківської діяльності – аспекти регулювання, які застосовуються для попередження та уникнення можливих негативних наслідків у діяльності банків.

Пропозиція грошей – загальна кількість грошей, що перебувають в обігу і які об'єднані у грошові агрегати M1, M2, M3.

Прості відсотки – метод розрахунку доходу кредитора, який він отримує від позичальника за надані в борг гроші.

Процентна ставка – ціна, яку сплачують інвестору за залучені грошові кошти.

Процентний арбітраж – одночасні операції на кількох ринках або з кількома фінансовими активами для отримання доходу на різниці процентних ставок.

Протекційні заходи регулювання банківської діяльності – аспекти регулювання, що застосовуються для захисту від уже існуючої загрозливої для банку ситуації, яка може спричинити неплатоспроможність банку.

Пряме (правове) регулювання фінансового ринку – система процесів встановлення норм поведінки для учасників ринку, забезпечення їх застосування, розв'язання суперечок, що виникають у зв'язку з їх застосуванням, а також притягнення до відповідальності учасників, що порушують ці норми.

Поточний державний борг – сума заборгованості та процентів, що підлягають сплаті в поточному періоді (році).

Реальна процентна ставка – реальний дохід інвестора на вкладені кошти, що відображає зміни купівельної спроможності грошей у зв'язку з інфляційними процесами та очікувані темпи зростання економіки за визначений період часу.

Регульований плаваючий валютний курс – режим, що характеризується впливом Центрального банку, який у процесі встановлення валютного курсу вирівнює різні його коливання з метою передбачення курсу та стимулювання зовнішньої торгівлі.

Регулювання фінансового ринку – здійснення комплексних заходів для впорядкування, контролю, нагляду за фінансовим ринком і запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері.

Регулювання фінансового ринку міжнародне – цілеспрямований вплив міжнародних фінансових організацій на систему взаємовідносин, що складаються на фінансовому ринку, з метою впорядкування цих взаємовідносин і забезпечення захисту інтересів осіб, які беруть у них участь.

Регулювання банківської діяльності – вплив на банківську систему за допомогою створення відповідної правової бази, використання монетарних інструментів, спроможних вплинути на банківські резерви, на рівень процентних ставок.

Реєстр власників іменних цінних паперів – список зареєстрованих власників, складений на певну дату, із зазначенням кількості, номіналу, категорії цінних паперів.

Реєстратори – юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, які на підставі одержаної ліцензії спеціалізуються на веденні реєстраторської діяльності, що включає збирання, фіксацію, обробку, зберігання та надання даних, які складають систему реєстру власників іменних цінних паперів.

Рейтинг фондового ринку – оцінка позиції об'єкта аналізу по розробленій шкалі показників, яка дозволяє визначити на певну дату стан учасників фондового ринку та встановити їх місце серед інших учасників.

РЕПО – вид міжбанківського кредиту, який передбачає операції, пов'язані з купівлею цінних паперів на певний період з умовою зворотного їх викупу за заздалегідь обумовленою ціною.

Ризик у ділових операціях – ступінь успіху (невдачі) фірми в досягненні своїх цілей з урахуванням впливу різних факторів.

Ризиковість – властивість фінансового активу, що відображає невизначеність, пов'язану з величиною та часом отримання доходу за даним активом у майбутньому.

Ринок капіталів – частина фінансового ринку, де формується попит і пропозиція на середньостроковий та довгостроковий позиковий капітал.

Ринок похідних фінансових інструментів – сукупність економічних відносин щодо перерозподілу ризиків у процесі обміну фінансовими інструментами чи товарами.

Розрахунковий банк – банк, з яким депозитарій уклав договір про грошові розрахунки за угодами.

Саморегулювальна організація – неприбуткове об'єднання професійних учасників фондового ринку, що провадять професійну діяльність на фондовому ринку з торгівлі цінними паперами, управління активами інституційних інвесторів, депозитарну діяльність (діяльність реєстраторів і зберігачів), утворене відповідно до критеріїв і вимог, установлених НКЦПФР.

Світовий (міжнародний) фінансовий ринок – складова частина світової фінансової системи, в якій інтегровані національні фінансові ринки держав з відкритою економікою.

Своп (від англ. swap – обмін): 1) угода між двома учасниками про обмін певної кількості базових активів (валюти, цінних паперів, процентних платежів) на визначених умовах у майбутньому; 2) тимчасова купівля з гарантією наступного продажу.

Своп валютний або своп з крос-курсами – угода, основою якої є обмін відсоткових платежів та номіналу в одній валюті на відсоткові платежі та номінал в іншій валюті.

Своп відсотковий – угода, що укладається на позабіржовому ринку між двома сторонами про обмін відсотковими платежами в розрахунку на визначену суму з метою встановлення нижчих витрат запозичення.

Сек'юритизація – процес перетворення неліквідних фінансових активів у придатні для продажу інструменти ринку.

Сертифікат акцій (облігацій) – документ, що засвідчує право власності на відповідні цінні папери, а також право володіння і розпорядження одним або декількома цінними паперами одного випуску (серії).

Система множинних валютних курсів – валютні курси країн, що розвиваються.

Складний відсоток – сума доходу, яка утворюється в результаті інвестування за умови, що сума нарахованого простого відсотка не виплачується після кожного періоду, а додається до суми основного внеску і дає прибуток.

Спліт (розщеплення) чи дроблення – фондова операція, що пов'язана з поділом нереалізованих акцій акціонерних товариств на їх більшу кількість.

Спот-курс – ціна одиниці іноземної валюти, що встановлена на момент укладання угоди за умови обміну валютами банками-кореспондентами на другий робочий день із моменту укладання угоди.

Спред – дохід, отриманий від різниці курсів купівлі-продажу фінансового активу.

Строковість – принцип кредитування, який потребує вчасного повернення позички в терміни, передбачені кредитною угодою.

Суб'єкти ринку цінних паперів – фізичні особи або організації, які продають, купують цінні папери або обслуговують їх обіг.

Теперішня (поточна) вартість грошей – сума майбутніх грошових надходжень, зведених з урахуванням певної процентної ставки ("дисконтної ставки, коефіцієнта дисконту", до теперішнього (поточного) періоду).

Уніфікація – спосіб управління державним боргом, який застосовується як окремо, так і в поєднанні з консолідацією і являє собою об'єднання кількох позик в одну.

Факторинг – різновид торговельно-комісійної операції, пов'язаної з кредитуванням оборотних коштів, полягає в інкасуванні дебіторської заборгованості покупця і є специфічним різновидом короткострокового кредитування та посередницької діяльності.

Фіксинг – встановлення єдиної ціни протягом 1-го біржового дня в процесі котирування.

Фіксований валютний курс – офіційно встановлене центральним банком фіксоване співвідношення між національною грошовою одиницею та валютою іншої країни.

Фінансові інструменти – різноманітні фінансові документи, які обертаються на ринку, мають грошову вартість і за допомогою яких здійснюються операції на фінансовому ринку.

Фінансові компанії – кредитно-фінансові установи, ресурси яких формуються за рахунок строкових депозитів (3-6 місячних) і які спеціалізуються на кредитуванні окремих галузей або наданні певних видів кредитів і проведенні фінансових операцій.

Фінансовий ринок: 1) система економічних та правових відносин, пов'язаних із купівлею-продажем або випуском та обігом фінансових активів; 2) ринок, на якому визначається попит і пропозиція на різноманітні фінансові інструменти.

Фінансова холдингова група – об'єднання банків з установ, які надають фінансові послуги, серед них має бути банк, материнська компанія є фінансовою установою.

Фінансові посередники – фінансові установи, до яких належать суб'єкти банківської та депозитарно-клірингової системи, небанківські фінансові та кредитні інститути і контрактні фінансові інститути.

Фондова біржа – організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому формуються умови для вільної купівлі-продажу цінних паперів за ринковими цінами на регулярній та впорядкованій основі.

Фондовий ринок – сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів).

Форвард – угода між двома сторонами про майбутню поставку предмета контракту за наперед обумовленою ціною, яка укладається за межами біржі й обов'язкова до виконання для обох сторін угоди.

Форвардний контракт за відсотковими ставками (FRA – forward rate agreement) – двостороння угода, в якій фіксуються відсоткова ставка та інші умови проведення операцій залучення або розміщення грошових коштів на визначену дату в майбутньому.

Форвардна процентна ставка (ФПС) – процентна ставка для періоду, що настане по закінченні періоду t , процентна ставка, за якою можна залучити чи інвестувати кошти через період t_0 на період t_1 .

Форвардний валютний контракт (FXA – foreign exchange agreement) – угода між двома контрагентами про фіксацію валютного курсу за операцією купівлі-продажу обумовленої суми валютних коштів на визначену дату в майбутньому.

Ф'ючерс – стандартний контракт, що засвідчує право держателя купити/продати певну кількість фінансових інструментів за обумовлену ціну у визначений строк у майбутньому.

Хеджер – фізична особа або компанія, які проводять операції з деривативами з метою зниження (уникнення) цінового ризику.

Хеджування – система укладання термінових контрактів і угод, що враховує страхування від ризиків зміни цін на будь-які товарно-матеріальні цінності, фінансові активи за комерційними операціями і контрактами, що передбачають поставку товарів або фінансових активів у майбутньому.

Цільове кредитування – принцип кредитування, що передбачає використання кредиту на конкретні цілі, що обумовлені в кредитній угоді.

Ціна – грошовий вираз вартості того чи іншого фінансового активу.

Ціна балансова – визначається на підставі фінансової звітності підприємства як вартість майна акціонерного товариства, утвореного за рахунок власних джерел, поділена на кількість випущених акцій.

Ціна біржова – визначається на біржі в процесі торгів.

Ціна дисконтована (поточна) – визначається з урахуванням дисконтних множників і норм інвестування.

Ціна емісійна – ціна продажу цінних паперів при їх первинному розміщенні.

Ціна курсова (ринкова) – це співвідношення попиту і пропозиції на фінансові активи.

Ціна облікова – ціна, за якою цінні папери обліковуються на балансі підприємства.

Ціна страйкова (ціна виконання) – ціна, що зафіксована в опціонному контракті, за якою буде продано актив.

Цінні папери – документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошові або інші майнові права, визначають взаємовідносини особи, яка їх розмістила, і власника, передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх розміщення, можливість передачі прав, що випливають із цих документів, іншим особам.

Частково конвертована валюта – національна валюта, що обмінюється на обмежену кількість іноземних валют і у міжнародних розрахунках застосовується з обмеженнями.

Чек – складений за встановленою формою документ, який містить письмовий наказ власника рахунка в комерційному банку заплатити певну суму грошей чекотримачеві.

7.2. Рекомендована література

Основна

1. Господарський кодекс України. Закон України № 436-IV від 16.01.2003. Відомості ВР України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. С. 144.
2. Довідник банків, які мають банківську ліцензію. URL: https://bank.gov.ua/ua/supervision/institutions?page=1&perPage=5&search=&status=1&uid=&suid=&date_from=&date_to=&fb_date_from=&fb_date_to=
3. Копилюк О. І., Музичка О. М. Банківські операції. Навчальний посібник. К. ЦУЛ, 2019. 500 с.
4. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02.12.2010. Відомості ВР України. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. С. 112.
5. Про банки і банківську діяльність. Закон України № 2121-III від 07.12.2000. Відомості ВР України. 2001. № 5-6. С. 30.
6. Про валюту і валютні операції. Закон України № 2473-VIII від 21.06.2018. Відомості ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
7. Про Національний банк України. Закон України № 679-XIV від 20.05.1999. Відомості ВР України. 1999. № 29. С. 238.
8. Про платіжні послуги. Закон України № 1591-IX від 30.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.

Додаткова

1. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті. Постанова Правління Національного банку України № 22 від 21.01.2004.
2. Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні. Постанова

Правління Національного банку України № 103 від 25.09.2018.

3. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті. Постанова Правління Національного банку України № 320 від 16.08.2006. Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків-резидентів і нерезидентів. Постанова Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003.

4. Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків-резидентів і нерезидентів. Постанова Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003.

5. Інструкція про порядок виконання операцій з купівлі інвестиційних монет України в населення. Постанова Правління Національного банку України № 206 від 21.05.2003.

6. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Постанова Правління Національного банку України № 368 від 28.08.2001.

7. Класифікатор іноземних валют. Постанова Правління Національного банку України № 34 від 04.02.1998.

8. Положення про валютний нагляд. Постанова Правління Національного банку України № 13 від 03.01.2019.

9. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Постанова Правління Національного банку України № 148 від 29.12.2017.

10. Положення про ліцензування банків. Постанова Правління Національного банку України № 149 від 22.12.2018.

11. Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів. Постанова Правління Національного банку України № 216 від 28.07.2008.

12. Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами. Постанова Правління Національного банку України № 514 від 03.12.2003.

13. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України. Постанова Правління Національного банку України № 508 від 16.12.2002.

14. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій. Постанова Правління Національного банку України № 516 від 03.12.2003.

15. Положення про порядок здійснення операцій з чеками в іноземній валюті на території України. Постанова Правління Національного банку України № 520 від 29.12.2000.

16. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків. Закон України № 448/96-ВР від 30.10.1996. Відомості ВР України. 1996. № 51. С. 292.

17. Про заставу. Закон України № 2654 X-ІІ від 02.10.1992. Відомості ВР України. 1992. № 47. С. 642.

18. Про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів.

Постанова Правління Національного банку України № 164 від 29.07.2022.

19. Про інститути спільного інвестування. Закон України № 5080-17 від 05.07.2012. Відомості ВР України. 2013. № 29. С. 337.

20. Про кредитні спілки. Закон України № 2908-III від 20.12.2001. Відомості ВР України. 2002. № 15. С. 101.

21. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон України № 3480-IV від 23.02.2006. Відомості ВР України. 2006. № 31. С. 268.

22. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб. Закон України № 4452-VI від 23.02.2012. Відомості ВР України. 2012. № 50. С. 564.

23. Про фінансовий лізинг. Закон України № 1201-IX від 04.02.2021.

24. Фальченко О. О., Побережна Н. М., Юр'єва І. А. Особливості формування власного капіталу на підприємствах. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 2(19). С. 404–409.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.rada.gov.ua/> Верховна рада України;
2. <https://bank.gov.ua/> Національний банк України;
3. <https://www.mof.gov.ua/uk> Міністерство фінансів України;
4. <https://fiu.gov.ua/> Державна служба фінансового моніторингу України;
5. <https://dasu.gov.ua/> Державна аудиторська служба України;
6. <http://sfs.gov.ua/> Державна фіскальна служба України;
7. <https://tax.gov.ua/> Державна податкова служба України;
8. <http://www.ukrstat.gov.ua/> Державна служба статистики України.
9. <https://www.nssmc.gov.ua/> НКЦПФР.

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	Ноутбук, мультимедійний проектор, екран	Ноутбук, мультимедійний проектор, екран
Практичні/семінарські заняття	Ноутбук, мультимедійний проектор, екран	Ноутбук, мультимедійний проектор, екран